

Asia: VN/23399/2021

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi kotikuntalaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Lausunnonantajan lausunto

1. Näkemyksenne ihmisten kotikunnan, asuinpaikan ja väestökirjanpitokunnan määräytymistä koskevista ehdotuksista (uuden kotikuntalain 3, 8, 9, 11 ja 25 §)

Ulkomailla asuu pysyvästi noin 300 000 Suomen kansalaista. Ulkokansalaisillamme on Suomessa useammin käytössään vapaa-ajanasunto kuin kotikuntalaissa määritelty vakituiseen asumiseen tarkoitettu asunto. Siksi esim. paluumuuttotilanteissa on luontevaa muuttaa Suomessa olevaan vapaa-ajanasuntoon. Esityksessä kotikuntalaiksi todetaan, että henkilön asuinpaikaksi merkittävän rakennuksen on oltava väestötietojärjestelmään merkitty asuinhuoneisto tai asuinhuone. Se tarkoittaisi sitä, että vapaa-ajan asunnoissa asuvat henkilöt merkittäisiin väestötietojärjestelmään asunnottomiksi.

Tämä on ristiriidassa sen kanssa, että Suomen kansalaisella on perustuslaillinen oikeus palata Suomeen ja valita asuinpaikkansa. On tärkeää, että kansalainen voi halutessaan valita asuinpaikakseen ja sitä myötä kotikunnakseen myös sen kunnan, jossa hänen vakituiseen asumiskäyttöön soveltuva vapaa-ajan asuntonsa sijaitsee. Tämä oikeudet tulisi turvata väestötietojärjestelmän merkinnöin.

2. Näkemyksenne kotikunnan ja asuinpaikan muuttumista koskevista poikkeuksista (uuden kotikuntalain 10 §)

-

3. Näkemyksenne ulkomaalaisten kotikunnan saamisedellytysten tarkentamista ja kotikunnan menettämistä koskevista ehdotuksista (uuden kotikuntalain 4–7 ja 17 §)

-

4. Näkemyksenne muuttoilmoitusten tekemistä koskevista ehdotuksista (uuden kotikuntalain 12–14 §)

Kaikille Suomen kansalaisille tulee taata mahdollisimman helppokäyttöinen, turvallinen ja maksuton sähköinen tunnistautumistapa Suomen julkisiin palveluihin asuinpaikasta riippumatta. Suomi-Seura ry toteaa, että merkittäväällä osalla ulkomailla vakituisesti asuvista Suomen kansalaisista ei ole

käytössä kansalaisvarmennetta tai muuta luotettavaa tunnistautumismenetelmää. Siksi myös vaihtoehtoisia tapoja tehdä muuttoilmoitus tarvitaan edelleen, kunnes digitaalinen henkilöllisyys on toteutunut kaikille Suomen kansalaisille.

5. Näkemyksenne muuttoilmoitusten käsittelyä koskevista ehdotuksista (uuden kotikuntalain 15–21 §)

Suomi-Seura ry kannattaa esitystä siitä, että muuttoilmoitus voitaisiin jättää myös muulle viranomaiselle tai yhteisölle kuin Digi- ja väestötietovirastolle, jos siitä on sovittu viranomaisen tai yhteisön kanssa.

6. Näkemyksenne väestötietojärjestelmästä ja Digi- väestötietoviraston varmennepalveluista annettuun lakiin sekä muihin lakeihin ehdotetuista muutoksista

Suomi-Seura ry kannattaa viranomaisten välisen tietojenvaihdon sujuvoittamista. Jotta Suomen viranomaiset tavoittaisivat ulkomailla olevat Suomen kansalaiset, on tärkeää, että viranomaisilla on ajantasaiset osoitetiedot kaikista Suomen kansalaisista. Ulkomailla asuvien Suomen kansalaisten tietoisuutta on lisättävä siitä, että osoitetiedot on pidettävä ajan tasalla Suomen väestötietojärjestelmässä myös ulkomailla asuessaan. Ajantasaiset yhteystiedot mahdollistavat sen, että ulkomailla asuvat saavat myös esimerkiksi äänestysoikeusilmoitukset, asevelvollisuuteen liittyvät ilmoitukset ja tieto Suomen kansalaisuuden menettämisen uhasta ja mahdollisuudesta säilyttää kansalaisuus tavoittaa kaikki alle 22-vuotiaat ulkomailla asuvat, joilla on sekä Suomen ja jonkun toisen maan kansalaisuus.

7. Esitysluonnoksessa on kuvattu lakiehdotusten keskeiset vaikutukset (jakso 4.2). Miltä osin vaikutusten arviointia olisi korjattava, täydennettävä tai tarkennettava?

-

8. Esitysluonnoksessa on kuvattu vaihtoehtoisia toteuttamistapoja (jakso 5.1). Olisiko jokin näistä toteutustavoista perustellumpi kuin esityksessä ehdotettu malli?

Suomi-Seura ry ehdottaa, että kotikuntalakia muutetaan niin, että se mahdollistaisi vakinaisesti ulkomailla asuvan Suomen kansalaisen väestökirjanpitokunnan muuttamisen sen mukaan, mihin hänellä on kiintein yhteys perhesuhteidensa ja/tai tunnesiteidensä perusteella. Ulkomailla vakinaisesti asuva Suomen kansalainen tulisi voida muuttaa väestökirjanpitokuntaa perustellusta syistä esimerkiksi yhden kerran. Tätä varten tulisi laatia ohjeistus siitä, miten pyyntö/ilmoitus väestökirjanpitokunnan muuttamisesta tulisi tehdä Digi- ja väestötietovirastolle.

9. Muut kommentit esitysluonnoksesta

Suomi-Seura ry kiinnittää huomiota Suomen ulkосуomalaisstrategiassa 2022–2026 (sisäministeriön julkaisu 2021:42) oleviin seuraaviin tavoitteisiin:

Tavoite 3: Ulkосуomalaisten asiointi Suomen viranomaisten kanssa on sujuvaa ajasta ja paikasta riippumatta. Ulkосуomalaisille tulee mahdollisimman pian mahdollistaa sähköinen tunnistautuminen mobiilisovelluksella.

Tavoite 6: Ulkосуomalaiset pystyvät osallistumaan ja vaikuttamaan heitä koskevien yhteiskunnallisten asioiden hoitamiseen. Toimeksi esitetään mm. että edellytykset ulkосуomalaisten väestökirjanpitokunnan määräytymisperusteet selvitetään. Suomi-Seura ry

katsoo, että vakituisesti ulkomailla asuvan Suomen kansalaisen tulisi voida perustellusta syystä vaihtaa väestökirjanpitokuntaansa.

Suomi-Seura ry kiinnittää huomiota myös Suomen ulkomaankouluja koskevaan asiaan. Suomen kansalaisen joustava koulunkäynti suomalaisessa koulutusjärjestelmässä on mahdollistettava koko oppilaan ja opiskelijan koulunkäynnin ajan. Vuonna 2014 koulujen oppilaskohtaisen rahoituksen määräytymiseen tehtiin tulkinnan muutos. Aiemmin käytössä ollut kansalaisuusperuste muuttui vaatimukseen kotikunnasta Suomessa. Uusi tulkinta on oleellisesti hankaloittanut koulujen toimintakykyä ja taloutta. Kotikuntalaki ei sovellu ulkomaankoulujen rahoituksen perustaksi ja ehdotamme että siitä luovutaan ulkomaankoulujen osalta.

Strandberg Tina
Suomi-Seura ry